

Allerheiligen: meer reden tot feest dan je denkt – met o.a. Dürer, Titiaan en Kandinsky

Allerheiligen. Waar denk je dan aan? Chrysanten, een bezoek aan het kerkhof, de mensen die je mist... Voor velen zijn Allerheiligen en Allerzielen één pot nat. Het zijn dagen van herinnering en gemis, waarop de dood even dichterbij komt.

Toch is Allerheiligen bedoeld als een vreugdevol en groots feest. Zo hebben kunstenaars het eeuwenlang uitgebeeld. Wat zagen zij dat wij misschien uit het oog verloren zijn?

Bij heiligen denk je misschien aan officieel heilig verklaarde mensen. Een selecte club, met weinig ruimte voor jou en mij. Kijk maar naar deze voorstelling in een 15de-eeuws getijdenboek. Het lijkt wel een besloten concilie. Maar er zijn ook ontelbare onbekende heiligen, die Gods liefde uitstraalden zonder daarvoor erkenning te krijgen. Die kring is veel groter.

Albrecht Dürer schildert een kardinaal die een oude man uitnodigt in de kring. Dat is Matthäus Landauer, de rijke ondernemer die het schilderij bestelde. Het kwam in de kapel van zijn tehuis voor oudere ambachtslieden te hangen. Landauer kreeg zelf een plaats tussen de heiligen.

En Dürer? Die schilderde ook zichzelf. Nog met beide voeten op de grond, maar toch al dicht bij het hemelse gezelschap. Ook wij horen erbij. Heiligen leefden geen ander soort leven dan wij. Behalve dat ze God misschien wat meer lieten doen.

Er zijn dus véél heiligen in de hemel, veel meer dan de kerkelijke kalender vermeldt. **Fra Angelico** schildert een menigte die je nauwelijks kunt overzien. Al die verschillende mensen vormen samen de gemeenschap van de heiligen. Ze zijn verbonden met God en met elkaar.

Wat opvalt: elke heilige is uniek. Je herkent hen aan hun gelaat, hun kledij en hun attributen. Een boek, een sleutel, een muziekinstrument, het werktuig waarmee ze gedood werden. Je hebt geleerde heiligen en praktische doeners. Mensen die de stilte

opzochten en mensen die voortdurend onderweg waren. Sommigen schreven boeken vol, anderen lieten nauwelijks een woord na. Er waren gezonde en zieke heiligen. Evenwichtige mensen en mensen die psychisch kwetsbaar waren. God kan aan de slag met de mens die je bent. Je hoeft niet eerst iemand anders te worden.

Tussen al die verschillende heiligen zitten er misschien een paar met wie het bijzonder klikt. Hun leven inspireert je. Je leest iets wat ze schreven en denkt: die begrijpt waar ik mee zit. Of hun voorbeeld helpt je een stap te zetten die je anders niet zo gauw zou wagen.

Je mag hen ook om hulp vragen. Om hun gebed en hun steun op je eigen weg. Zij zijn dicht bij God én bij ons. We spreken dan van gemeenschap mét de heiligen: verbondenheid over de dood heen. Je gaat de weg niet alleen. Heiligen kunnen vrienden worden, vertrouwde metgezellen.

De heiligen zijn al aangekomen waar wij nog naar op weg zijn. Hun leven is bij God voltooid. Maar wat moeten we ons daarbij voorstellen?

Titiaan schildert de verrukking van het aanschouwen van God. Dat is het klassieke christelijke beeld voor de vervulling van het leven. God zien, en in zijn liefdevolle blik vinden wat ons verlangen ten diepste vervult.

Bij **Kandinsky** gaat het er onrustiger aan toe. Mensen, gebouwen en landschappen raken uit hun vertrouwde verband. Je kunt er de brokstukken van een mensenleven in herkennen, maar ook een versnipperende moderne wereld. Verwarring vanbinnen en ontwrichting om ons heen lopen door elkaar.

Maar Kandinsky suggereert ook een ander uitzicht, het Bijbelse beeld van de eindtijd: een nieuwe schepping, het nieuwe Jeruzalem. Waar wij het verband niet meer zien, mogen we hopen dat God herschikt en herschept. Uit de brokstukken ontstaat een nieuwe harmonie, waarin alles van ons leven een uiteindelijke plaats krijgt.

Je zou voor minder een feestje bouwen.